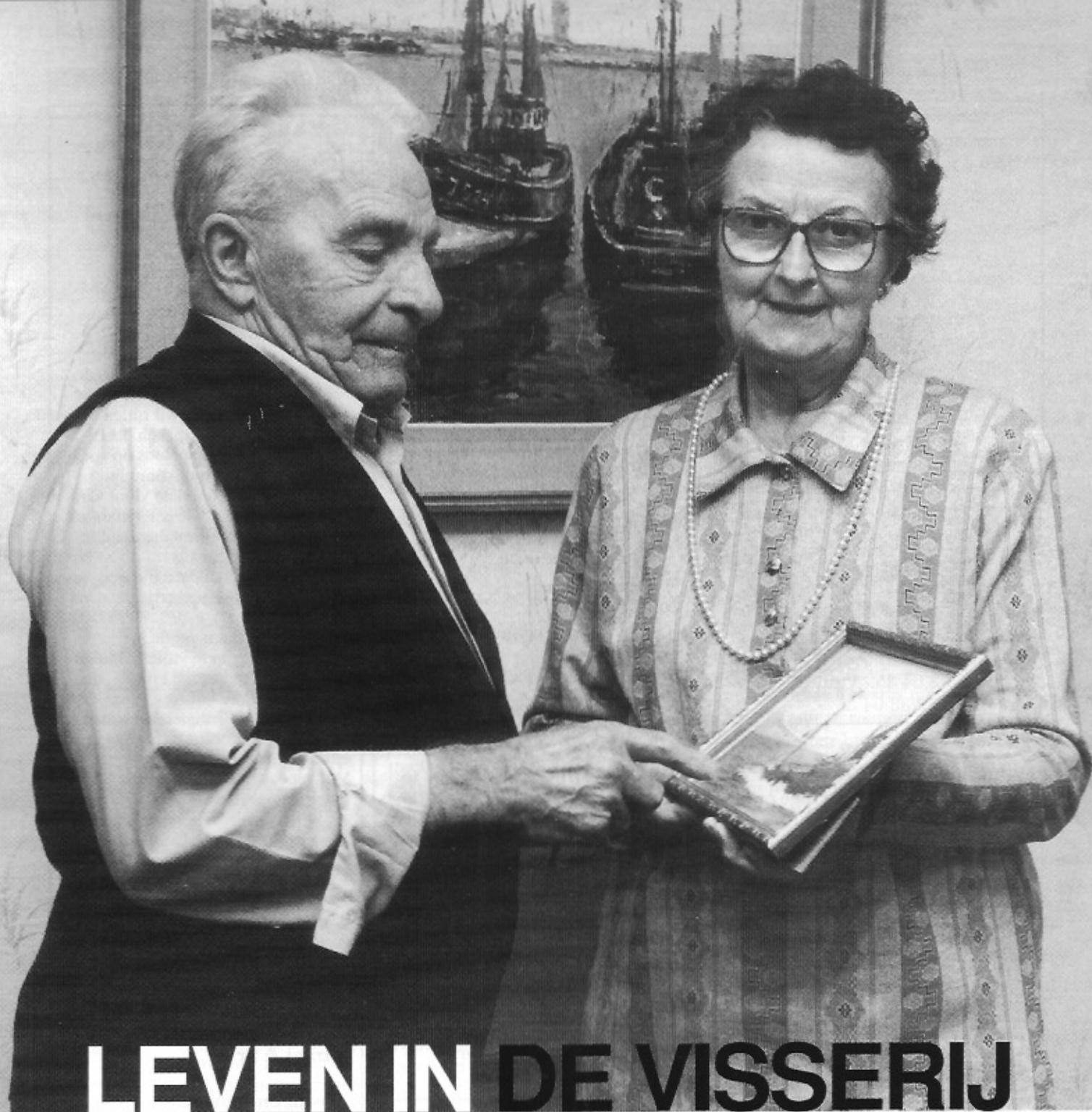

LEVEN IN DE VISSERIJ

LEON UTTERWULGHE HEET in Heist 'De Mageren'. Die naam is een erfenis van grootvader Jacobus die — goed voor 130 kg — verre van mager was en van Leons vader die met 110 kg ook kon meetellen.

Ze mochten dan wel dik zijn die vaders, ze waren wel spartaans. Vader was streng voor zijn zonen: zijn wil was wet. Moeder en vader deden de zaken. Dat belette Leon niet om veel van zijn familie te houden. Van die liefde getuigen ook de vele verhalen en anekdotes die Leon hier opdist. 🐟

DE UTTERWULGHES ZIJN afkomstig uit Oostkerke, Hoeke, Damme en Lissewege. De naam gaat gaan ver terug in de geschiedenis. Utterwulghes kregen zelfs erkenning als *Voorvechters van het Rooms geloof*. In de bedevaartprocessie van de Abdij Ter Doest in Lissewege wordt ook een relikwie van Jacobus Utterwulghes meedragen.

Heel wat familienamen worden verkeerd geschreven, ook de struik van de Utterwulghes ontsnapt niet aan dit euvel. Ook bekend in de visserij is de familie waarvan de 'U' ooit omgezet werd naar de 'W' zodat men Wtterwulghes krijgt. *'Dat waren volgens mijn grootouders geen echte',* zo weet Leon nog. Hij zegt het lachend.

Leons ouders hadden voor de vissersstiel gekozen en hun drie zonen Emiel, Albert en Leon waren daarbij een mooie wissel op de toekomst. Leon werd geboren op 22 januari 1920. Van de eerste wereldoorlog weet hij wat zijn moeder erover verteld heeft. Zij vluchtte naar Zierikzee aan boord van de H 1.

Vrouwen en hun rol in de visserij

Maar wie was die vrouw waarover Leon met zoveel achting spreekt? *'Moeder was afkomstig uit de vissersfamilie Savels en heeft tot haar 44 ste met garnalen geleurd. Zij was een 'doorduwer' en lag in het gezin nogal eens aan de basis van de aankoop van een huis, een vaartuig, een motor of een vernieuwing. Het eerste zeilvaartuig H39 werd bijvoorbeeld aangekocht voor 10 000 frank. Moeilijke beslissing die moeder erdoor duwde. Het geld kon geleend worden bij boer Coornaert, men moest wel een eigendom als pand hebben. In anderhalf jaar was de som reeds terug betaald.'*

Leon gaat naar de 'Meesterschool' (gemeenteschool) en

was een goede leerling. Graag was hij naar de zeevaartschool gegaan om een maritieme loopbaan uit te bouwen. Moeder had daar wel begrip voor en wilde de zaak bij vader bepleiten maar daar was 'geen lieve maren' aan, Leon moest en zou visser worden. Op 1 juli 1934 was het zover.

Op zee

Emiel, de oudste broer van Leon, was een visser in merg en been. Broer Albert kon het dan weer beter uitleggen. Zij initieren Leon in het beroep en in het leven. In 1922 koopt vader de H 39 *Freddy*, een garnaalschuit. In 1924 gaat vader naar de scheepswerf van *Haerinck* en laat een nieuwe H.39 bouwen, een houten vaartuig van 15 meter. Bouwprijs: 105.000 frank en weer was het Boer *Coornaert* die het geld leende. In 1927 plaats men er een *Deutzmotor* van 25 pk in en in 1930 een *Industriemotor* van 50 pk. En de vooruitgang staat niet stil. In 1935 wordt er op het vaartuig een stuurhuis geplaatst, een winch en... elektriciteit. *'Eigenaardig',* zegt Leon, *'maar Emiel en Albert moesten allebei hun basiskennis opdoen op andere vaartuigen. Aan boord van het eigen vaartuig zouden ze teveel beschermd worden door de bemanning die meestal familie was.'* Leon mocht dan weer wel aan boord van vaders vaartuig opleiding krijgen, hij had er veel steun aan broer Emiel en aan matroos *Hypoliet De Voogt*, *'een prachtmens!'*, zo stelt Leon het overtuigend.

In 1936 vragen de zonen een groter vaartuig en ook vader had daar zin in. Het project gaat door en op de scheepswerf van Heistenaar *Rene De Backer* wordt in Zeebrugge een vaartuig van 22,5 meter lang gebouwd dat het nummer H.49 en de naam *Blauwvoet* krijgt. In het ruim staat een *Industriemotor* van 150 pk. De bouwprijs bedroeg toen ongeveer een half miljoen. Het geld werd geleend bij *Warmoes*. In oktober 1937 gaat het vaartuig te water. Vader bleef met Emiel evenwel aan boord van de garnaalschuit H.39. Aan boord van de H.49 bestond de bemanning uit schip-

per *Felix Vlietinck (Rape)* motorist *Albert Utterwulghes*, *Leon*, *Albert Savels* (Fleister) en *Blankenbergenaar Tone Slekke*. Met de *Blauwvoet* werd er gevist aan de Noord- en Westhinder, tot voor Dover, Lowestoft en de noordkant van de bankjes, Leon: *'Het was ver genoeg en de Witte Bank bijvoorbeeld was al te gevaarlijk voor het schip.'*

Oorlog

'1940. We waren op zee en voelden dat de oorlog steeds dichterbij kwam. In de lucht zagen we meer vliegtuigen en er waren opmerkelijk veel marineschepen in de weer. We besloten terug te varen naar Zeebrugge. Na overleg besloot vader de familie en enige vrienden op de H 49 in te laten schepen en te vluchten. De H.39 bleef in Zeebrugge en de broers van moeder Savels hebben ermee heel de hele oorlog voor de kust gevaren.' Het gaat richting Duinkerke waar de vissers volop met het oorlogsgeweld geconfronteerd worden. Kogels en bommen! Leon: *'De schrik was groot, omdat we al vaartuigen in de lucht hadden zien vliegen.'* Daarna gaat het verder naar Le Havre. Daar herinnert Leon zich de ontmoeting met de 0.115 *Irma-Alice* met *Maurice Lebluy*. *'Hewel Heistenaartje waar ga je naartoe?'*, zo luidde het welkom van Maurice. Ik zal die woorden nooit vergeten. Vader had geen zeekaarten en kon de Oostendenaar volgen. Het was al donker toen we Le Havre bereikten. We konden er niet in omdat alles in het duister lag. Het geluk was met ons, want diezelfde nacht werd Le Havre onder een bommenregen bedolven. Het geluid, de vlammen... beelden die je nooit vergeet.'

Die oorlogservaringen! Wat we al veel mogen ervaren hebben bij het interviewen van oud-vissers gebeurt ook nu weer. Leon Utterwulghes is niet meer te stoppen.

'Later in de haven kregen we er gezelschap van de H.28 'De Hoop' van Jeroom D'Hoore (David). De schippers pleegden overleg en besloten werd dat Maurice ons naar Engeland zou leiden. De H 28 kon zo snel niet varen en zou

daarbij door de H 49 gesleept worden. Maurice zou met de 0 115 wat trager varen en een klein lichtje op het achterdek laten branden.'

'Voor de Engelse kust was er wat nevel en we verloren de 0115 uit het oog. Op de tast voeren we verder tot we... een piertje zagen met een soldaat erop. Hem vroegen we de weg en na een half uur varen waren we in Brixham.'

'Het was daar rustig, wij kregen er te eten en drinken. Na twee dagen kwam het bevel dat de passagiers van boord moesten en op transport gezet naar London. Daarna kregen we een ligplaats op de Dart rivier, daar hebben we dan één maand gelegen met de Z 10 en Z 9 naast ons.'

'Toen het bericht kwam dat Koning Leopold gekaptuleerd had kregen we twee dagen geen eten. Neen heldhaftig waren we evenmin. Op het verzoek om Duinkerke te helpen evacueren hebben we niet gereageerd. Wat zouden we met ons vaartuigje daar hebben kunnen doen?'

Broer Albert heeft daar wel twee dagen voor in de bak gezeten.'

'Na enige tijd kregen de schippers elk opdracht om naar een Engelse haven te varen. Albert kreeg de opdracht om samen met de 0 225 en 0 338 naar Swansea te varen. Achiël Marvellie van de 0 338 zou ons daarbij helpen. De Oostende-naar Eugeen Lauwereins aan boord van de 0338 'Georges-Valère' was in Engeland geboren, sprak goed Engels en ging met Albert naar de admiraliteit om te vragen dat hun kleine vaartuigen naar Newline zou mogen varen en daar de visserij te bedrijven.'

In Newline vonden ze dus hun stek. Ze waren er welkom in de Heistse visserskolonie.

'De eerste opdracht bestond erin een woning te vinden zodat de familie vanuit Londen kon overkomen, dat gebeurde op het einde van augustus 1940.'

Eindelijk! Er was de vreugde van het samenzijn en van te kunnen vissen, maar ook een pak verdriet als vader op 10 mei

1941 nauwelijks 50 jaar, overlijdt.'

Hij werd in Engelse grond begraven, maar de zonen beloven plechtig dat hij overgebracht zou worden naar Heist.

Maar het leven en de visserij gaan verder. De bemanning bestond toen uit de gebroeders Emiel, Albert, en Leon. Verder uit Frans Calcoen en Kamiel Bil. Er werd goed samengewerkt.

In Newline is de familie Beernaert buur van de Utterwulghes en dochter Magdalena (Madeleine) en Leon kunnen het best met elkaar vinden. Op 3 augustus 1944 trouwt het koppel in Penzance. Het gezin ziet daar in mei 1945 zoon Bryan geboren worden. Later volgt dochter Rita, maar dan is men al terug in Heist.

Laat ons eerst nog in Engeland blijven. Leon: 'Mijn vrouw ging toen werken in een fabriek en verdiende daar 102 pond per jaar. We kregen tien shilling per week als steun. De vissers die 's nachts voeren kregen dubbel rantsoen, zodat wij ons goed hebben kunnen behelpen... zonder er evenwel dik van te worden.'

'Moeder had na vaders dood alle beslissingen genomen, maar op het einde van de oorlog liet ze de zaak aan ons over. Bij de bevrijding wilde ze zelfs nog wat in Engeland blijven. Hier waren het de zonen die hun overtuigingskracht lieten gelden en op 28 augustus 1945 komen ze met de H 49 terug in Oostende aan. Een dag later vaart het scheepje naar Zeebrugge.'

In juli 1946 houden de gebroeders hun belofte en brengen vaders lichaam van Engeland naar Heist om hier begraven te worden.

Modern times

In 1947 wordt op de werf van Haerinck de Z 539 Zeemansblik (Industriemotor 150 pk) gebouwd. De bemanning: Maurice, Medard en Henri De Groote, Frans Calcoen, en Kamiel Bil. De H.39 (Z 505) — de garnaalschuit — wordt verkocht aan Eugeen Vlietinck (Rape) en de H 49 wordt nu Z 510.

In 1950 bouwt men op de werf van De Graeve de Z 549, Albrecht Rodenbach (Industriemotor 150 pk). Het is ook het jaar dat moeder de zaken volledig aan de jongeren overlaat. In 1961 komt de Z 559 Gudrun met een ABC-motor van 360 pk.

Op 27 februari 1965 vaart de Zeemansblik op het droge bij Atherfield Ledge, de bemanning kan zich gelukkig redden.

In 1962 verkoopt men de Blauwvoet en in 1964 krijgt de scheepswerf Hermans in Brugge opdracht de nieuwe Z 569 Blauwvoet te bouwen. In 1967 wordt de Rodenbach vernieuwd.

De tijden veranderen en ook de manier om zaken te doen. In 1972 gaan de broers elk met een vaartuig hun eigen weg. 'Alhoewel, het moet gezegd, dat men in het pakhuis wel degelijk blijft samenwerken en elkaar helpen'. Emiel neemt de Rodenbach en Marcel De Groote als schipper. Leon opteert voor de Blauwvoet en zoon Bryan wordt er de leider van. Albert gaat in zee met de Gudrun en schoonzoon Eric De Waegenaere als schipper. De visserijversie van Vlaanderen zendt zijn zonen uit.

Interview Juul De Vocht,
foto Guido Walters

**Scheepsherstelling
Afwerking nieuwbouw
Metaalkonstruktie
Draai-, frees- en schaatwerk
Verhuur telescopische kranen**
(tot 50 ton, guldengte tot 57 m)

Bureel - werkplaatsen :
Visserstraat 48 - 8380 Zeebrugge
Tel. 050/54.45.41 - Fax. 050/54.58.37
bij afwezigheid Tel. 050/42.88.21
Werkkaai 9-11 (vissershaven)

Verheye Joël
n.v.

